

ks. Józef Stala

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

VII ogólnopolska konferencja naukowa ***Współpraca rodziny i szkoły w procesie wychowania*** **(Tarnów, 21 maja 2012)**

Pracownicy katedry nauk pedagogiczno-katechetycznych Wydziału Teologicznego Sekcja w Tarnowie (WTST) Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (UPJPII), przy współpracy katedry pedagogiki rodziny Wydziału Studiów nad Rodziną (WSR) Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) zorganizowali już VII ogólnopolską konferencję naukową *Współpraca rodziny i szkoły w procesie wychowania*, która odbyła się w budynku Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie w dniu 21 maja 2012 roku. Konferencję prowadził główny organizator konferencji, ks. prof. dr hab. Józef Stala – kierownik katedry nauk pedagogiczno-katechetycznych WTST. Uczestnikami byli studenci: kandydaci do kapłaństwa oraz studenci świeccy WTST, pracownicy naukowcy WTST, doktoranci oraz wszyscy zainteresowani – należy tutaj wymienić zwłaszcza p. dr Barbarę Dagmarę Niziołek – dyrektor Samorządowego Centrum Edukacji w Tarnowie. Natomiast diecezjalne media: RDN Małopolska oraz Tarnowski Oddział „Gościa Niedzielnego” objęły konferencję patronatem medialnym i były obecne podczas konferencji, podobnie jak media seminaryjne.

Konferencja została rozpoczęta modlitwą za wstawiennictwem bł. Jana Pawła II. Następnie ks. dr Leszek Rojowski, prodziekan WTST, dokonał wprowadzenia w konferencję, podczas którego odnosząc się do dokumentów Magisterium Kościoła, podkreślił ważność, aktualność i potrzebę rozpoczynającej się konferencji katechetycznej – już siódmej organizo-

wanej przez pracowników katedry nauk pedagogiczno-katechetycznych. Następnie główny organizator przedstawił uczestników konferencji. Pierwszy referat Założenia współpracy rodziców i nauczycieli wygłosił ks. prof. dr hab. Józef Stala (UPJPII), który podkreślił, iż współcześnie coraz częściej podejmuje się zagadnienia współpracy rodziców i nauczycieli, najczęściej odwołując się do kwestii związanych z edukacją, wychowaniem lub szeroko rozumianą socjalizacją. Oczywiście rodzice i inni członkowie rodziny są pierwszymi osobami, które pomagają dzieciom i młodzieży w wejściu do oraz w zafunkcjonowaniu w społeczności. Podstawowa forma socjalizacji podejmowana w rodzinie umożliwia dzieciom wejście do grupy rówieśniczej, przedszkolnej czy szkolnej. Jednak współczesny kontekst społeczno-kulturowy i gwałtownie zmieniające się społeczeństwo stawia wymóg dodatkowej socjalizacji, edukacji czy wychowania, które umożliwią funkcjonowanie w coraz bardziej złożonej rzeczywistości społecznej. Podobne założenie ma również swoje negatywne konsekwencje. Rodzice przekonani o konieczności wyspecjalizowanej socjalizacji delegują władzę rodzicielską nauczycielom i pracownikom różnych instytucji podejmujących socjalizację. Wraz ze zmianami społecznymi i wydłużeniem procesu edukacji dziecko i młody człowiek przebywają w szkole coraz więcej godzin, a w coraz mniejszym stopniu pozostają pod wpływem oddziaływań wychowawczych rodziców i opiekunów.

Kolejnym prelegentem była p. dr hab. Elżbieta Osewska, prof. UKSW, która przedstawiła referat Współpraca rodziców i nauczycieli w procesie wychowania religijnego. Autorka podkreśliła, że rodzina jako wspólnota rodziców, opiekunów i dzieci, ale także dziadków i innych członków rodziny pozostaje podstawowym środowiskiem wychowania, w tym wychowania religijnego, w którym przekonania religijne, praktyki, tradycje, wartości, styl życia są przekazywane młodszemu pokoleniu. Niestety trzeba pamiętać, iż w XXI wieku nie tylko w Europie Zachodniej, ale praktycznie na terenie całej Europy, można dostrzec osłabienie wychowania religijnego w oparciu o model transmisji międzypokoleniowej. Bowiem wielość propozycji oferowanych przez media i całe postmodernistyczne społeczeństwo sprawia, że religia coraz częściej jest traktowana tylko jako jedna z opcji do wyboru. Dodatkowo współcześni idole promują raczej wzory zachowań egocentrycznych, hedonistycznych, utylitarnych, a odrzucają propozycje, w których pojawiają się jakiegokolwiek wymagania. Nadto coraz częściej młode pokolenie

przejmuje część funkcji rodzicielskiej i oddziałuje na rodziców nie tylko na płaszczyźnie codziennych rodzinnych wyborów, ale również w sferze wychowania. W pewnym sensie dzieci stają się „wychowawcami” swoich rodziców. Uniemożliwia to lub przynajmniej w znacznym stopniu utrudnia przyjęcie tradycyjnego modelu wychowania i stawia przed rodzicami wymóg większej otwartości na negocjacje także w kwestiach dotyczących wychowania religijnego. Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej (art. 53, p. 3) rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. Dlatego potrzeba mądrych uzgodnień rodziców i nauczycieli dotyczących wychowania religijnego dzieci. Nie jest to kwestia zawężona wyłącznie do współpracy rodzica z nauczycielem religii czy wychowawcą, ale wszystkimi nauczycielami. Rozwój religijny dziecka dokonuje się na fundamencie ogólnego rozwoju psychofizycznego, a prawidłowe wychowanie, aby było wychowaniem pełnym i integralnym, domaga się również wychowania religijnego. Stąd współpraca rodziców i nauczycieli w procesie wychowania młodego człowieka ma służyć pełnemu rozwojowi jego człowieczeństwa. Wymaga to jednak mądrego zdobywania kompetencji zarówno przez rodziców, jak i przez nauczycieli. Oczywiście nie wszyscy nauczyciele będą osobami zaangażowanymi religijnie, jednak każdemu nauczycielowi winno zależeć na integralnym wychowaniu dziecka. Stąd podstawowym uzgodnieniem między zaangażowaną religijnie rodziną a szkołą winno być założenie, iż religia jest rzeczywistością znaczącą w życiu wychowanków, stąd nie może być odrzucona czy negowana, ale należy respektować prawo rodzica i ucznia do wychowania zgodnie z jego przekonaniem religijnymi.

Następnie p. mgr Grażyna Skrzekucka (Samorządowe Centrum Edukacji w Tarnowie, edukator Centrum Szkoleniowego Eduskrypt) przedstawiła referat *Współpraca nauczycieli i rodziców w pedagogice partnerstwa i sukcesu*, w którym przypomniała, że nadszedł czas, aby nauczyciele zaczęli postrzegać rodziców jako sprzymierzeńców i partnerów do współpracy. Ważna jest obecność rodzica. Dotychczasowe doświadczenia oraz konkretne dane statystyczne uświadamiają nam, że jedynie 20 procent rodziców współpracuje ze szkołą, 30 procent sporadycznie, a około 50 procent w ogóle nie współpracuje. Dobrowolna i świadoma współpraca rodziców z przedszkolem, szkołą wymaga od nich zaangażowania i poświęcenia czasu wolnego. Od nauczycieli zaś wymaga szczerości, zwalczania stereotypów,

wiedzy pedagogicznej, co z pewnością sprawi, że rodzice zmienią swoje nastawienie oraz znajdą motywację do współpracy. O podejmowanych formach i intensywności współpracy decyduje szereg czynników, a wśród nich wzajemne postawy, oczekiwania i spostrzeżenia obu podmiotów: personelu przedszkola (szkoły) i rodziców (opiekunów). Podejmującego współpracę z rodzicami nauczyciela muszą cechować: otwartość, wyrozumiałość, tolerancja, wrażliwość, umiejętność uważnego słuchania i negocjowania, zaangażowanie, odwaga i spokój. Dobre współdziałanie z rodzicami to także możliwość promowania placówki oraz uzyskanie pomocy ze strony rodziców w różnych działaniach na rzecz przedszkola, szkoły. Proponowane formy współpracy muszą mieć taką formułę, w której rodzice i wychowawca będą równorzędnymi partnerami. Przedszkole (szkoła) nie ma przecież patentu na mądrość i nieomylność w sprawach wychowania, opieki i dydaktyki. Aktywny udział rodziców w życiu placówki wymaga od nauczycieli samodoskonalenia i podwyższania własnych kwalifikacji oraz mobilizuje do poszukiwania wciąż nowych form pracy.

Ostatnim prelegentem był ks. dr Andrzej Sułek (UPJPII), który w referacie *Współpraca rodziny i szkoły w sytuacji przeżywanej przez dziecko żałoby* podjął problematykę doświadczania żałoby przez dzieci po śmierci rodzica lub innej ważnej osoby. Szacuje się bowiem, że przed osiemnastym rokiem życia około 5 procent dzieci przeżywa żałobę po śmierci rodzica, a aż 55 procent dzieci w przedziale 11–18 lat doświadcza żałoby po śmierci dziadka lub babci. Te dane wskazują, że ponad połowa uczniów przynajmniej raz w czasie uczęszczania do szkoły musi przejść proces żałoby. Prelegent omówił fazy i ogólne prawidłowości przebiegu żałoby, wspólne zarówno dla dorosłych, jak i dzieci, specyfikę rozumienia śmierci i przeżywania żałoby przez dzieci. Przebieg żałoby uzależniony jest między innymi od wieku dziecka, jak również od osoby, która umarła, oraz relacji z tą osobą. Wielką rolę spełnia także wsparcie, jakiego dziecko doświadcza od innych osób. Wiodącą rolę spełnia rodzina, ale żałoba dziecka jest również wyzwaniem dla szkoły, dla rówieśników i nauczycieli. Rodzi to z jednej strony zasadność poinformowania szkoły o śmierci ważnej dla dziecka osoby, a z drugiej zakłada umiejętność rozmawiania nauczyciela z dzieckiem o śmierci, o emocjach dziecka związanych z tym wydarzeniem, wsparciem ze strony grupy klasowej przez udział w pogrzebie, uszanowaniem uczuć dziecka i trudnych nieraz reakcji emocjonalnych, wspólne wspomnianie zmarłej osoby, napisanie

listu lub księgi kondolencyjnej, wspieranie w powracaniu do normalnego funkcjonowania w uczeniu się, wspólnej zabawie, relacjach rówieśniczych.

Wystąpienia prelegentów sprowokowały uczestników do ożywionej dyskusji, w której wzięli udział przedstawiciele wszystkich grup uczestników konferencji. Dało się zauważyć, że zarówno tematyka, jak i prelegenci oraz sposób przedstawienia poruszanych zagadnień trafiły w oczekiwania uczestników konferencji. Podsumowania całości konferencji dokonał ks. J. Stala, który przypomniał, że uznając prawo rodziców do wychowania swoich dzieci i dokonujące się zmiany społeczno-kulturowe, potrzeba poszukiwać nowych rozwiązań w zakresie współpracy rodziców i nauczycieli. Warto, a nawet trzeba stawiać i wspólnie szukać odpowiedzi między innymi na następujące pytania: jakie są, a jakie powinny być relacje i płaszczyzny współpracy rodziców i nauczycieli w odniesieniu do wychowania dzieci i młodzieży? Czego oczekują współcześni rodzice od szkoły? Co chce wynegocjować szkoła w kontakcie z rodzicami? Jakie są możliwe nowe formy współpracy między rodziną a szkołą? Jakich kompetencji potrzebują rodzice i nauczyciele, aby podjąć współpracę adekwatnie do wyzwań XXI wieku? Wydaje się, iż właśnie omawiana konferencja dała wiele impulsów do dalszych poszukiwań i udoskonalania współpracy z rodzicami i nauczycielami w naszych środowiskach.